

Кашаба Ольга¹²,

ORCID: [0000-002-0616-145X](https://orcid.org/0000-002-0616-145X)

E-mail: olga.kashaba@ukr.net

Щербина Ірина¹³

ORCID: [0000-003-3007-2446](https://orcid.org/0000-003-3007-2446)

E-mail: shcheririna63@gmail.com

Українська інженерно-педагогічна академія
м. Харків, Україна

ВИКЛИКИ СИСТЕМІ ОСВІТИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Проаналізовано поточний стан цифрової трансформації освіти та можливості її удосконалення в умовах російсько-української війни.

Ключові слова: війна, цифрова трансформація, освітні технології, фізичних можливостей.

Current Challenges in the Education System in the Context of the Russian-Ukrainian War. The article is devoted to determining the current state of digital transformation of education and the possibility of its improvement taking into account the Russian-Ukrainian war.

Keywords: war, digital transformation, educational technologies

Вступ. У сучасних умовах освіта є одним із найважливіших чинників, що забезпечує економічний і гуманітарний поступ України. Зростає розуміння її ролі як інструмента стійкого розвитку та забезпечення добробуту громадян. Освіта значною мірою обумовлює не тільки майбутнє українського суспільства і держави, а й майбутнє планети та світового співтовариства.

XXI століття позначилося суперечливими тенденціями. З одного боку – це значний перехід до високотехнологічного інформаційного суспільства, у якому якість людського потенціалу, рівень освіченості та культури всього населення набувають вирішального значення для економічного, соціального та гуманітарного поступу країни та світу. З іншого боку – це загострення геополітичних суперечностей, невиправдана та жорстока війна росії проти України, яка поглибила ці суперечності, нищення екологічної системи через антропогенне навантаження на навколишнє середовище, наслідки пандемії COVID-19. Ці розбіжності створюють різноманітні бар'єри: невідповідність різних держав, народів, регіонів співпрацювати один з одним через цивілізаційні, етнічні та ціннісні перешкоди. Особливо аналогічні тенденції можна побачити в діях російської федерації, яка своїм брутальним, агресивним

¹²©Кашаба Ольга (Kashaba Olga)

¹³©Щербина Ірина (Shcherbyna Iryna)

нападом на Україну порушила всі норми та закони міжнародного життя, знехтувала домовленостями про цілісність встановлених кордонів, договорами про дружбу й економічну співпрацю, історичними зв'язками та політичною толерантністю. Це можемо розцінювати як замах на свободу і систему демократії, на еволюційний поступ людства взагалі.

Мета. У цьому загостренні викликів глобалізації і розв'язанні проблем, важливим чинником цивілізаційного прогресу людства є удосконалення й осучаснення освітнього процесу, його трансформація, всебічне впровадження інформаційних технологій. Саме тому велику увагу приділено інформатизації освіти та суспільного життя. Інформатизація зумовлює ширше використання комп'ютерних систем, цифрових технологій, телекомунікації, мережі інтернет в усіх сферах суспільного життя – економіці, культурі, науці та, звичайно, освіті. Інформаційно-цифрові засоби та технології розвиваються прискореними, випереджальними темпами, а науково-технічна, економічна, політична інформація набуває дедалі більшого значення в житті суспільства, у тому числі й для освітньої діяльності.

Основні результати. В інформатизації суспільства освіта відіграє особливу роль. З передавача суспільного досвіду вона трансформується завдяки використанню засобів ІКТ і цифровізації освітнього процесу в рушія поступу людини в індивідуальному розвитку й самореалізації. І головне, сучасна освіта готує людину до способу життя у XXI ст., коли інформаційно-цифрове середовище стає необхідною умовою життєдіяльності в усіх сферах суспільного буття.

Цифрова трансформація освіти особливого значення набуває для нашої країни, яка намагається розвивати освіту у вкрай негативних умовах російсько-української війни. З 24 лютого 2022 р. перед українським суспільством і освітянською спільнотою виникли нові загрози, які потребують новітніх підходів до організації освітнього процесу. Зокрема, це питання психологічного та емоційного пригнічення, зниження рівня мотивації, уваги під час повітряної тривоги, відсутність технічного та енергетичного забезпечення, досконалої цифрової інфраструктури в регіонах, де ведуться бойові дії, проблеми з інтернетом, проблеми з організації гнучкого освітнього процесу тощо.

Воєнний стан в Україні зумовив суттєві зміни в освітній галузі, зокрема у вищій освіті. Актуальною стала проблема організації дистанційної та змішаної форм навчання, впровадження синхронного та асинхронного дистанційних методів, що передбачає цифрову комунікацію між учасниками освітнього процесу та використання цифрових технологій для візуалізації освітнього контенту, а також забезпечення безперервності навчання і незниження рівня знань здобувачів освіти. Крім визнаної системи управління навчанням Moodle, широко застосовуються хмарно орієнтовані сервіси, наприклад:

відеоконференції Zoom, Skype, Meet; візуалізації контенту – Canva, Google Presentations; онлайн дошок – Padlet, Google Keep; тестування, опитування – Google Forms, Microsoft Forms; інтерактивних завдань – LearningApps, Classtime тощо. Приділено значну увагу добору дистанційних курсів на освітніх порталах Prometheus, Coursera, EdEra, Дія.Освіта та ін. Саме тому, перед освітянами і освітніми науками постають особливі завдання, які відображають потреби науково-методичного забезпечення освітньої діяльності на всіх рівнях освіти.

Серед першочергових завдань можна назвати такі: теоретичне обґрунтування і методичний супровід різних моделей інформаційно-освітнього середовища для задоволення освітніх потреб здобувачів освіти; створення цифрового контенту з різних галузей знань для різних рівнів освіти та забезпечення відкритого доступу до нього усіх учасників освітнього процесу; педагогічне проєктування і психологічний супровід адаптивних інформаційно-цифрових дидактичних систем, побудованих з урахуванням особливостей психічного розвитку здобувачів освіти, їх пізнавальних інтересів та інтелектуальних здібностей; формування інформаційно-цифрової компетентності педагогічних, науково-педагогічних і наукових працівників та способи їх сертифікації відповідно до функціонала діяльності; методичні особливості виховного процесу в умовах віртуального освітнього середовища, медіаосвіта і безпека здобувачів освіти в кіберпросторі.

Висновки. Особливо важливими ці завдання постають нині, в умовах воєнного стану, та будуть актуальними найближчим часом, у період повоєнного відновлення України, оскільки процеси цифрової трансформації освіти суттєво впливають на результативність освітнього процесу, забезпечують доступ до якісної освіти всіх здобувачів, уможливають організацію освітньої діяльності з урахуванням потреб, інтересів і здібностей студентів.

Список використаних джерел

1. *Гарашук О. В., Куценко В. І. Трансформація освіти в контексті забезпечення сталого розвитку та євроінтеграції. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство». 2020. Вип. 30. С. 41–47.*
 2. *Жумбей М. М., Савчук Н. І., Філіпенко Л. В. Цифрова трансформація освіти в умовах російсько-української війни. Перспективи та інновації науки. Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина». 2022. № 12(17). С. 89–99.*
 3. *Науково-методичне забезпечення цифровізації освіти України: стан, проблеми, перспективи. Науково-аналітична доповідь / В. Ю. Биков, О. І. Ляшенко, С. Г. Литвинова, В. І. Луговий, Ю. І. Мальований, О. П. Пінчук, О. М. Топузов / за заг. ред. В. Г. Кременя. Київ: 2022. 96 с.*
-